

Eugeniusz Gostomski
Tomasz Michałowski

KONTROWERSJE WOKÓŁ KAJMANÓW JAKO ŚWIATOWEGO CENTRUM BANKOWOŚCI OFFSHOROWEJ

Streszczenie

Bankowość offshorowa jest jedną z form internacjonalizacji działalności bankowej. Obejmuje ona transakcje realizowane przez banki mające siedzibę w tzw. rajach podatkowych. Jednym z klasycznych i największych na świecie centrów bankowości offshorowej są, stanowiące brytyjskie terytorium zamorskie, Kajmany. Są one rajem podatkowym w pełnym tego słowa znaczeniu. Nie występują tam podatek dochodowy, podatek VAT czy podatki majątkowe. Funkcjonujące tam licznie banki offshorowe to zazwyczaj oddziały i spółki zależne międzynarodowych instytucji finansowych prowadzących działalność na rynkach międzynarodowych. Wśród banków działających na wyspach wyróżnić można banki uniwersalne z pełną licencją bankową, oferujące pełną paletę produktów bankowych i finansowych, jak i banki specjalne (hipoteczne, inwestycyjne, kasy oszczędnościowo-budowlane itp.). Głównym motywem otwarcia konta i lokowania przez nierezydentów środków w bankach kajmańskich jest unikanie płacenia podatku od zysków kapitałowych, jaki obowiązuje w kraju macierzystym.

Słowa kluczowe: bankowość offshorowa

Wstęp

Jedną z form internacjonalizacji działalności bankowej w dobie globalizacji jest bankowość offshorowa. Rozwija się ona od lat 60. XX wieku w finansowych centrach offshorowych. W artykule autorzy przedstawiają narodziny, istotę i ekspansję finansowych centrów offshorowych oraz prezentują bankowość offshorową jako istotny element rajów podatkowych. Swoją uwagę skupiają na

Kajmanach, brytyjskim terytorium zależnym, które stanowi ważny ośrodek bankowości offshorowej na świecie.

1. Narodziny, istota i ekspansja finansowych centrów offshorowych

Pierwsze finansowe centra offshorowe powstały w Londynie i Luksemburgu, gdzie na bazie depozytów dolarowych nierezydentów dewizowych ukształtował się międzybankowy rynek offshorowy, który później nazwany został rynkiem eurodolarowym. Przyczyną jego powstania było m.in. zaostrzenie regulacji prawnych na rynku finansowym USA (wprowadzenie obowiązku utrzymywania rezerw obowiązkowych od depozytów, ograniczenie przez państwo górnego pułapu stóp procentowych, zaostrzenie kontroli w zakresie międzynarodowych przepływów kapitałowych), a także rozluźnienie przepisów dotyczących tajemnicy bankowej i wysokie opodatkowanie zysków kapitałowych nie tylko w USA, ale także w innych krajach OECD. W tej sytuacji inwestorzy zaczęli poszukiwać do ulokowania kapitału miejsc, gdzie były niższe podatki i nie stosowano restrykcji wobec międzynarodowych przepływów finansowych. Takim miejscem w pierwszej kolejności były Karaiby.

Przyjęte rozwiązania na rynku eurodolarowym zostały skopiowane i zastosowane w praktyce – często w formie bardziej radykalnej, gdy idzie o różnorodne udogodnienia oferowane instytucjom finansowym i ich klientom – przez wiele kolejnych obszarów geograficznych. Centrami offshorowymi, nazywanymi również rajami bądź oazami podatkowymi, stały się niewielkie terytoria autonomiczne położone na egzotycznych wyspach nie tylko na Karaibach, lecz także na Pacyfiku lub Oceanie Indyjskim, znajdujących się przeważnie niezbyt daleko od brzegów kontynentu, do którego ciąży pod względem politycznym i ekonomicznym. Ponadto centrami offshorowymi są suwerenne państewka położone na kontynencie, takie jak Liechtenstein, Andora, Singapur, Monako czy Dubaj. Wiele cech centrum offshorowego posiada też system finansowy Szwajcarii, Luksemburga, Malty i Cypru.

Na początku lat 80. XX wieku rząd USA, aby zwiększyć konkurencyjność banków amerykańskich i ich udział w rynku eurowalutowym, wprowadził ułatwienia w zakresie zagranicznej działalności bankowej (International Banking Facilities) dla banków rezydujących w Nowym Jorku i w 11 innych stanach, w tym w stanie Delaware¹. Tym samym także na terytorium Stanów Zjednoczonych powstały centra offshorowe, które w istocie stanowią strefy wolnego handlu dla przeprowadzania operacji eurowalutowych. Kilka lat później podobne rozwiązania wprowadzono w Tokio.

¹ T. Fritz, M. Hahn, P. Hersel, *Kapital auf der Flucht. Offshore – Zentren und Steueroasen*, Stiftung *Umverteilen!*, Berlin 2001, s. 5.

Obecnie na świecie istnieje kilkadziesiąt centrów offshorowych. Stymulatorem ich rozwoju jest liberalizacja międzynarodowych przepływów finansowych w gospodarce globalnej, a przede wszystkim chęć uniknięcia przez zamożne osoby prywatne i firmy opodatkowania swego majątku i osiągniętych dochodów czy zysków. Najważniejszymi instytucjami w finansowych centrach offshorowych są banki, które uczestniczą w większości przeprowadzanych tam transakcji.

Centra offshorowe definiuje się jako miejsca znajdujące się poza jurysdykcją kraju rezydencji podatnika, charakteryzujące się bardzo liberalnymi przepisami podatkowymi, niskimi wymaganiami nadzorczymi w stosunku do instytucji finansowych i rygorystycznym przestrzeganiem tajemnicy bankowej². Cechuje je stabilność polityczna i posiadanie stabilnej waluty lub powszechne stosowanie eurowalut. Dzięki temu przyciągają one zagraniczne banki, towarzystwa ubezpieczeniowe, firmy przemysłowe i handlowe i majątek zamożnych osób prywatnych. W konsekwencji większość transakcji w centrach offshorowych realizowana jest z nierezydentami.

Oprócz całkowitego zwolnienia z podatków lub bardzo niskiego opodatkowania osiągniętych zysków i lokowanego majątku centra offshorowe oferują znajdującym się tam bankom i ich klientom szereg innych udogodnień i korzyści³:

- doskonałą infrastrukturę techniczną umożliwiającą wygodną komunikację ze światem i szybkie przekazywanie informacji do dowolnego miejsca na ziemi;
- dostępność wykwalifikowanych i znających języki obce kadr, gwarantujących wysoki poziom obsługi finansowej klientów;
- stabilne prawo zdecydowanie chroniące własność prywatną, gwarantujące przestrzeganie tajemnicy bankowej i umożliwiające w razie potrzeby szybkie egzekwowanie przez klientów swoich praw wobec banków i innych instytucji finansowych;
- brak kontroli i niestosowanie ograniczeń w międzynarodowych przepływach pieniężnych i kapitałowych;
- zwolnienie banków z obowiązku odprowadzania rezerw obowiązkowych od lokat pozyskiwanych od nierezydentów i rezygnacja z innych instrumentów polityki monetarnej wobec banków, co zapewnia im dużą swobodę działania.

Według danych Boston Consulting Group wartość aktywów prywatnych nierezydentów/osób zamożnych ulokowanych na koniec 2011 roku w centrach offshorowych na kontach bankowych, w funduszach inwestycyjnych, prywatnych fundacjach, trustach i innych wehikułach finansowych wynosiła 7,8 bln USD, z czego 2,1 bln USD przypadało na Szwajcarię (zob. tab. 1).

² R. Piórkarz, *Globalne rynki finansowe. Praktyka finansowania*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2013, s. 306.

³ B. Bernet, *Institutionelle Grundlagen der Finanzintermediation*. Oldenburg, München 2003, s. 73–75.

Tabela 1. Wartość aktywów zamożnych osób prywatnych ulokowanych w rajach podatkowych na koniec 2011 roku

Lp.	Kraj / terytoria zamorskie	Wartość aktywów (w bln USD)
1	Szwajcaria	2,1
2	Karaiby i Panama	1,0
3	Wyspy Normandzkie i Dublin	1,0
4	Hongkong i Singapur	1,0
5	Wielka Brytania	0,9
6	USA	0,6
7	Luksemburg	0,5
8	Pozostałe centra offshorowe	0,7
9	Razem	7,8

Źródło. BCG Report Global Wealth 2012. The Battle to Regain Strength,
<http://www.bcgperspectives.com> (dostęp: 30.06.2013).

Państwa i terytoria zamorskie, stanowiące finansowe centra offshorowe pomimo zupełnego braku podatków dochodowych i majątkowych lub ich bardzo niskiego poziomu, czerpią olbrzymie korzyści ekonomiczne z funkcjonowania jako raje podatkowe. Źródłem ich dochodów budżetowych są głównie opłaty licencyjne i wpływy z czynszów od nierezydentów rejestrujących firmy bądź inne wehikuly finansowe i prowadzących tam działalność gospodarczą. Centra offshorowe stwarzają też wysokopłatne stanowiska pracy dla miejscowej kadry finansowej, co jest źródłem niespotykanego gdzie indziej dobrobytu ich mieszkańców, np. Bermudy mają PKB *per capita* (2010 r.: 88,6 tys. USD) prawie dwa razy wyższy niż USA.

2. Bankowość w centrach offshore

Bankowość offshorowa obejmuje transakcje realizowane przez banki mające siedzibę w rajach podatkowych. Banki te większość transakcji wykonują z polecenia nierezydentów z całego świata i głównie od nich pozyskują lokaty, natomiast transakcji bankowych ze stałymi mieszkańcami centrum offshorowego albo w ogóle nie przeprowadzają, albo mają one szczątkowe znaczenie.

W centrach offshorowych spotyka się trojakiemu rodzaju banki.

1. Oddziały dużych banków międzynarodowych z centralą poza rajem podatkowym. Ich aktywami i pasywami oraz ryzykiem zarządza centrala banku, przez co do minimum ograniczona jest liczba personelu pracującego w określonym centrum offshorowym.

2. Banki w formie spółki podporządkowanej banku mającego siedzibę za granicą. Posiadają one osobowość prawną i na podstawie licencji uzyskanej od władz nadzorczych centrum offshorowego prowadzą autonomiczną działalność bankową, pełną lub specjalistyczną.
3. Miejscowe samodzielne, często bardzo silne banki, należące z reguły do osób spoza centrum offshorowego, obsługujące zarówno rezydentów, jak i nierezydentów.

Licencję na działalność bankową w większości rajów podatkowych można uzyskać stosunkowo łatwo i przy niewielkim kapitale założycielskim, np. aby założyć bank w Nauru wystarczy dysponować kapitałem założycielskim w wysokości 100 tys. USD i uiścić 10 tys. USD opłaty licencyjnej, a wszystkie formalności można załatwić nawet w ciągu 24 godzin. Banki podlegają jedynie ograniczonemu nadzorowi ze strony władz centrum offshorowego i nie muszą składać uciążliwych sprawozdań finansowych⁴.

Początkowo banki offshorowe zajmowały się głównie „przechowywaniem” zasobów pieniężnych osób zamożnych z krajów o wysokich podatkach, które następnie były inwestowane na rynku międzybankowym. Z czasem jednak poszerzyły paletę oferowanych produktów finansowych i dzisiaj koncentrują się na trzech rodzajach transakcji:

- przyjmowaniu depozytów eurowalutowych w walutach obcych od osób prywatnych i podmiotów instytucjonalnych oraz udzielaniu kredytów (w tym kredytów syndykalnych) w eurowalutach;
- gwarantowaniu emisji euroobligacji;
- pozagiełdowym handlu instrumentami pochodnymi, umożliwiającym klientom zabezpieczenie się przed ryzykiem lub spekulowanie na rynku finansowym.

Banki offshorowe realizują więc głównie transakcje eurowalutowe i tylko w niewielkim stopniu operacje w miejscowej walucie. Są one bardzo ważnymi graczami na międzybankowym rynku eurowalutowym. Taka natura działalności banków offshorowych sprawia, że w przypadku wystąpienia kryzysu finansowego w określonym rajku podatkowym jego reperkusje będą szybko odczuwalne na rynkach innych obszarów geograficznych, wystąpi zatem efekt zarażenia się kryzysem (*contagion effect*).

Z usług banków offshorowych najczęściej korzystają zamożni mieszkańcy krajów rozwiniętych, a od kilkunastu lat także milionerzy z Chin, Indii i krajów naftowych. Osoby te zainteresowane są lokowaniem swoich pieniędzy często w sposób anonimowy, na korzystnych warunkach i bez konieczności zapłacenia wysokiego podatku od dochodów odsetkowych. Deponowanie środków może następować m.in. poprzez:

⁴ E. Gostomski, *Bankowość międzynarodowa*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2010, s. 103–104.

- wpłatę środków na rachunek w banku offshorowym;
- zakup jednostek udziałowych funduszy zarejestrowanych w raju podatkowym.

Aby wpłacić pieniądze na rachunek w banku offshorowym, klient może udać się do miejscowego oddziału wybranego banku międzynarodowego, np. Barclays czy Citibanku, i za jego pośrednictwem otworzyć konto w jego oddziale lub spółce zależnej rezydującej w raju podatkowym. Trzeba zaznaczyć, że banki offshorowe w miejscu swojej siedziby nie zawsze prowadzą indywidualne konta klientowskie. Konta depozytowe mogą bowiem być prowadzone jako konta zbiorcze przez banki korespondencyjne dla odpowiedniego banku offshorowego. Jeżeli jednak klient nie życzy sobie, aby jakkolwiek trzecia osoba wiedziała, że lokuje on środki w banku offshorowym, to zakłada w centrum offshorowym spółkę lub prywatną fundację, która w całości może być zwolniona z podatków (uiszcza ona tylko nieduże roczne opłaty licencyjne). Spółka ta następnie otwiera konto w banku offshorowym. Wtedy bank korespondencyjny banku offshorowego nie wie, kto jest właścicielem spółki, a informacje na ten temat posiada tylko bank offshorowy. W tej sytuacji właściciel spółki w swoim zeznaniu podatkowym w kraju macierzystym nie musi uwzględniać nieopodatkowanych u źródła dochodów odsetkowych bądź kapitałowych, ponieważ oficjalnie nie posiada on konta prywatnego. Stanowi to podstawową korzyść z lokowania środków finansowych w bankach offshorowych⁵.

Bankowość offshorowa wzbudza wiele kontrowersji. Jednak nie należy jej zaliczać do międzynarodowego podziemia gospodarczego. Jest to bowiem działalność legalna i podlegająca kontroli ze strony odpowiednich władz nadzorczych, ale przepisy ją regulujące są znacznie łagodniejsze w porównaniu z regulacjami w krajach onshorowych. Z jednej strony jej istnienie łagodzi skutki postępującej koncentracji geograficznej w świecie finansów i przyczynia się do szybszego rozwoju rajów podatkowych: włącza je w strumień międzynarodowych przepływów finansowych, stwarza atrakcyjne miejsca pracy dla miejscowych pracowników i jest liczącym się źródłem dochodów fiskalnych z tytułu różnego rodzaju opłat licencyjnych. Często kraje z silnymi centrami offshorowymi nie posiadają poza sektorem finansowym i turystycznym żadnych innych znaczących źródeł dochodów. Z drugiej zaś strony przez to, iż środki finansowe ulokowane w bankach offshorowych łatwo mogą być przetransferowane do innych krajów, może stać się czynnikiem kryzysogennym w państwach lub terytoriach zależnych, gdzie banki offshorowe odgrywają dużą rolę.

Bankowość offshorowa jako istotny element rajów podatkowych od wielu lat ze względów fiskalnych jest przedmiotem ostrej krytyki ze strony rządów krajów nieposiadających na swoim terytorium banków offshorowych. Również MFW, OECD i instytucje międzynarodowe angażujące się w zwalczanie proced-

⁵ Tamże, s. 105.

ru prania brudnych pieniędzy, krytykują banki offshorowe za brak transparentności. Większość rajów podatkowych w obawie przed sankcjami ze strony społeczności międzynarodowej zobowiązała się respektować międzynarodowe standardy finansowe i zrezygnowała z części oferowanych przez siebie usług finansowych. Jednocześnie centra offshorowe zdecydowanie walczą o zachowanie swej przewagi konkurencyjnej w dziedzinie podatkowej, nie wyrażając zgody na udostępnianie innym krajom informacji przydatnych do zwiększenia dyscypliny podatkowej ich obywateli.

Przyszłość bankowości offshorowej nierozdzielnie związana jest z dalszym funkcjonowaniem rajów podatkowych. Część małych rajów podatkowych wcześniej czy później zostanie zmuszona do przyjęcia międzynarodowych standardów finansowych i fiskalnych, przez co stracą one na znaczeniu. Natomiast wzrośnie rola silnych centrów offshorowych, jak np. Szwajcarii czy Kajmanów, które zapewne obronią się przed narzuceniem im takich samych rozwiązań podatkowych jakie obowiązują w UE czy USA.

3. Ogólne informacje na temat Kajmanów

Kajmany są brytyjskim terytorium zamorskim położonym w zachodniej części Karaibów, ponad 200 km na południe od Kuby. Obejmują 3 wyspy: Wielki Kajman, Kajman Brac, a także Mały Kajman. Łączna powierzchnia Kajmanów wynosi 264,1 km², z czego 196,8 km² przypada na wyspę Wielki Kajman. Pod koniec 2012 roku wyspy zamieszkiwało 56,7 tys. osób⁶.

W 1670 roku kontrolę nad Kajmanami przejęła od Hiszpanii Anglia. Przez blisko 200 lat Kajmany należały do najbardziej odizolowanych i zaniedbanych brytyjskich terytoriów zamorskich⁷. W 1863 roku zostały formalnie uznane przez parlament brytyjski za terytorium zależne brytyjskiej kolonii Jamajki (choć w praktyce już wcześniej znajdowały się pod jej administracją). W 1962 roku, po uzyskaniu przez Jamajkę niepodległości, mieszkańcy Kajmanów opowiedzieli się za pozostaniem pod zwierzchnictwem Wielkiej Brytanii. Pomimo że Kajmany pozostają brytyjskim terytorium zależnym, są obszarem o dużej autonomii wewnętrznej. Władza na Kajmanach skupiona jest w rękach gubernatora, gabinetu oraz zgromadzenia ustawodawczego. Wyznaczany przez monarchę brytyjskiego gubernator przewodniczy gabinetowi. Odpowiada m.in. za kwestie dotyczące obrony, spraw zagranicznych, bezpieczeństwa wewnętrznego. Zgodnie z konstytucją z 2009 roku gubernator promuje dobre rządzenie i działa w najlepiej pojętym interesie Kajmanów, o ile nie stoi to w sprzeczności z interesami Wielkiej Brytanii. Gubernator i gabinet tworzą rząd, który w imieniu monarchy brytyj-

⁶ The Cayman Islands' Annual Economic Report 2012, The Economics and Statistics Office, George Town, May 2013, s. 5.

⁷ Cayman Islands History, <http://www.cayman.com.ky> (dostęp: 30.06.2013).

skiego sprawuje na wyspach władzę wykonawczą. Gabinet składa się z pięciu ministrów wybieranych przez zgromadzenie ustawodawcze oraz dwóch innych członków wyznaczonych przez gubernatora (są nimi zastępca gubernatora oraz prokurator generalny). Jednego z ministrów gubernator desygnuje na premiera. Jeżeli chodzi o zgromadzenie ustawodawcze, w jego skład wchodzi 18 deputowanych wybieranych przez mieszkańców wysp na czteroletnią kadencję⁸.

Od samego początku mieszkańcy Kajmanów utrzymywali się z rolnictwa (w ograniczonym jednak zakresie z powodu niewielkiego arealu gruntów), rybołówstwa, połowu morskich żółwi, drwalnictwa, a także rozbiórki wraków statków. W połowie XX wieku w bardzo szybkim tempie zaczęły się rozwijać na Kajmanach sektory turystyczny i finansowy, które obecnie generują łącznie 70–80% PKB⁹. W latach 50. ubiegłego stulecia powstały na wyspach pierwsze hotele. W 1953 roku uruchomiono na Kajmanach lotnisko. Pod koniec lat 60. XX wieku na wyspy zaczęły zawijać statki wycieczkowe. Obecnie Kajmany przyciągają turystów bogatą infrastrukturą turystyczną, piękną przyrodą oraz licznymi atrakcjami, takimi jak nurkowanie z akwalungiem. W 2012 roku Kajmany odwiedziło ponad 1,8 mln turystów, z czego 1,5 mln przybyło na wyspy drogą morską. Bliżko 80% turystów stanowią goście z USA¹⁰.

Ogółem w 2011 roku udział sektora usług w PKB Kajmanów wynosił 94,8%¹¹. Rolnictwo, przemysł i budownictwo wygenerowały odpowiednio: 0,4%, 1,6% i 3,2% PKB. Rolnictwo obejmuje uprawę niewielkich ilości owoców i warzyw, hodowlę zwierząt, żółwi oraz akwakulturę. Przemysł jest bardzo słabo rozwinięty, a głównym jego produktem są rumowe ciastka Tortuga¹². Na Kajmanach wytwarza się również m.in. materiały budowlane i meble. Aż 90% żywności i dóbr konsumpcyjnych jest importowanych. W 2012 roku wartość importu blisko 50-krotnie przewyższała wartość eksportu (import – 759 mln KYD, eksport – 16 mln KYD). W 2012 roku w strukturze importu Kajmanów najważniejsze znaczenie miały dobra konsumpcyjne (45,2%). Za nimi plasowały się: paliwa i smary (20,4%), dobra pośrednie (18,2%) oraz dobra kapitałowe (16,2%). Z kolei jeżeli chodzi o eksport, tworzył go głównie reeksport. Najważniejszym partnerem handlowym Kajmanów są Stany Zjednoczone, na które w 2012 roku przypadało blisko 90% wartości importu Kajmanów.

Przeżywające rozkwit sektory turystyczny i finansowy stworzyły zapotrzebowanie na pracowników z zewnątrz. W 2012 roku aż 55% osób zatrudnionych

⁸ About Government, <http://www.gov.ky> (dostęp: 30.06.2013).

⁹ Background Note: Cayman Islands, Bureau of European and Eurasian Affairs, U.S. Department of State, <http://www.state.gov> (dostęp: 01.07.2013).

¹⁰ The Cayman Islands' Annual..., s. 5.

¹¹ Jeżeli nie zaznaczono inaczej, dane dotyczące gospodarki Kajmanów pochodzą ze strony internetowej Urzędu ds. Gospodarki i Statystyki Kajmanów: <http://www.eso.ky> (dostęp: 01.07.2013).

¹² Doing Business with the Cayman Islands, Caribbean Export Development Agency, <http://www.carib-export.com> (dostęp: 01.07.2013).

na wyspach stanowili nierezedenci. Stopa bezrobocia wynosiła w tym samym czasie 6,2%.

Powiązane silnie gospodarczo ze Stanami Zjednoczonymi Kajmany boleśnie odczuły skutki globalnego kryzysu finansowo-gospodarczego lat 2008–2009. Spadek aktywności dotknął przede wszystkim branżę turystyczną. Liczba turystów odwiedzających wyspy spadła z 2,2 mln w 2006 roku do niespełna 1,9 mln w 2008 roku i mniej niż 1,8 mln w 2009 roku. Stopa wzrostu gospodarczego w latach 2008–2010 była ujemna i wyniosła: -0,2% w 2008 roku, - 6,3% w 2009 roku oraz -2,9% w 2010 roku. W 2011 roku PKB Kajmanów wzrósł w ujęciu realnym o 0,9%, a w 2012 roku o 1,6%.

Niezależnie od powyższego Kajmany są obecnie świetnie prosperującym offshorowym centrum finansowym, na obszarze którego w 2012 roku zarejestrowanych było ponad 93 tys. firm. PKB *per capita* Kajmanów należy do jednych z najwyższych na świecie. W 2012 roku wyniósł on 45847 KYD, tj. ponad 55 tys. USD.

4. Bankowość offshorowa na Kajmanach

Kajmany, stanowiąc brytyjskie terytorium zamorskie, podlegają wprawdzie zwierzchnictwu królowej brytyjskiej, ale nie należą do Unii Europejskiej i na ich terytorium obowiązuje prawo odmienne od wspólnotowego. Zalicza się je do klasycznych i największych centrów bankowości offshorowej na świecie. Ważnym miejscem lokalizacji banków offshorowych stały się one dopiero w latach 70. XX wieku, kiedy wiele banków offshorowych z powodu niespokojnej sytuacji politycznej na sąsiednich Bahamach przeniosło stamtąd siedzibę swojej centrali lub oddziału do cieszących się stabilnością polityczną i ekonomiczną stolicy Kajmanów – Georgetown. Według danych Władzy Monetarniej Kajmanów (Cayman Islands Monetary Authority – CIMA) w 2001 roku na Kajmanach było zarejestrowanych 426 banków (tab. 2). Z kolei w grudniu 2012 roku było tam mniej banków – łącznie z oddziałami banków zagranicznych 222 (15 banków kategorii A i 207 banków kategorii B). Redukcja liczby banków nastąpiła głównie w wyniku procesów konsolidacyjnych i restrukturyzacji mniejszych podmiotów bankowych, co związane było z dążeniem do poprawy zarządzania ryzykiem i zmniejszenia kosztów. W bankach na Kajmanach zgromadzono aktywa na łączną sumę około 1,5 bln USD¹³.

Większość banków zarejestrowanych na Kajmanach to oddziały i spółki zależne międzynarodowych instytucji finansowych prowadzących działalność na rynkach międzynarodowych¹⁴. Reprezentują one kapitał z 45 krajów świata¹⁵. Bliżko 30% banków pochodzi z Europy, ponad 20% z USA (rys. 1).

¹³ Banking in the Cayman Islands, <http://www.offshore-library.com> (dostęp: 20.06.2013).

¹⁴ The Cayman Islands Monetary Authority Annual Report 2011–2012, CIMA, 2013, s. 9.

Oprócz banków w 2012 roku na Kajmanach działało ponad 750 firm ubezpieczeniowych, blisko 11 tys. funduszy hedgingowych, a ponadto wiele prywatnych trustów¹⁶. Większość pieniędzy ulokowanych na Kajmanach pochodzi od bogatych osób prywatnych i spółek z Ameryki Północnej i Ameryki Łacińskiej, gdzie wyspy te cieszą się dobrą opinią, ze względu na doskonale rozwiniętą infrastrukturę bankową, wysoki poziom legislacji i sprawnie działające sądy¹⁷.

Tabela 2. Banki zarejestrowane na Kajmanach według kategorii, lata 2001–2012

	Typ A*				Typ B*				Ogółem
	O.	S.Z.	IN.	Razem	O.	S.Z.	IN.	Razem	
2001	4	18	4	26	238	111	51	400	426
2002	3	19	4	26	218	103	35	356	382
2003	3	18	4	25	204	90	28	322	347
2004	3	16	3	22	190	82	24	296	318
2005	2	14	3	19	182	76	24	282	301
2006	2	14	3	19	178	72	22	272	291
2007	2	14	3	19	173	69	20	262	281
2008	2	13	3	18	179	63	18	260	278
2009	2	13	2	17	171	61	17	249	266
2010	2	13	2	17	160	53	16	229	246
2011	0	13	2	15	152	50	17	219	234
2012	0	12	3	15	143	49	15	207	222

* O. – oddziały; S.Z. – spółki zależne, IN. – inne

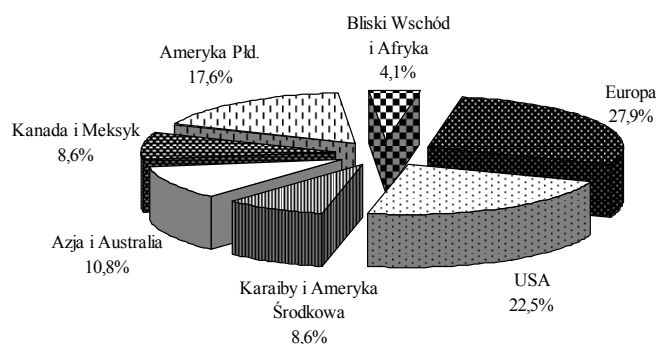
Źródło: Number of Banks by Category, <http://www.cimoney.com.ky> (dostęp: 06.07.2013).

Kajmany są rajem podatkowym w najpełniejszym tego słowa znaczeniu. Nie ma tam bowiem podatku dochodowego, podatku od towarów i usług (VAT), ani podatków majątkowych: podatku od nieruchomości, podatku rolnego czy podatku od spadków. Podatku od wynagrodzeń nie płacą także bardzo dobrze zarabiający pracownicy banków, maklerzy ubezpieczeniowi, prawnicy i inne osoby wykonujące wolny zawód. Wydatki budżetu terytorium finansowane są głównie wpływami z ceł importowych, opłat pobieranych od nierezydentów za pozwolenie na pracę i rocznych opłat od spółek. Kajmany nie podpisały z żadnym państwem umowy w sprawie unikania podwójnego opodatkowania, a jedynie z niektórymi krajami zawarły porozumienie o udzielaniu pomocy prawnej w sprawach podatkowych.

¹⁵ Banking Statistics, <http://www.cimoney.com.ky> (dostęp: 05.07.2013).

¹⁶ The Cayman Islands' Annual Economic Report 2012, The Economics and Statistics Office, George Town, May 2013, s. 27–30.

¹⁷ Proste odpowiedzi na złożone pytania, Kancelaria Prawna Skarbiec, <http://www.raje-podatkowe.pl/kajmany.htm> (dostęp: 20.6.2013).

Rysunek 1. Banki zarejestrowane na Kajmanach według regionu pochodzenia, koniec 2012 roku

Źródło: Number of Banks by Region, <http://www.cimoney.com.ky> (dostęp: 06.07.2013).

Kajmany nie byłyby rajem podatkowym, gdyby nie zarejestrowały się tam liczne banki offshorowe. Na wyspach występują dwojaki rodzaj banki: typu A i typu B. Banki typu A to banki uniwersalne z pełną licencją bankową. Oferują one pełną paletę produktów bankowych i finansowych zarówno rezydentom, jak i nierezydentom. Podlegają one nadzorowi ze strony banku centralnego i władz regulacyjnych Kajmanów. Aby utworzyć bank z pełną licencją, należy powołać spółkę kapitałową, zgromadzić kapitał założycielski na kwotę 400 tys. KYD (480 tys. USD), wskazać do kierowania bankiem dwie osoby mające doświadczenie i wykształcenie bankowe (przynajmniej jedna z nich musi zamieszkiwać na Kajmanach) i złożyć wniosek w banku centralnym¹⁸. Gdy bank uzyskał już licencję, to jest zobligowany uiszczać opłaty na rzecz budżetu Kajmanów w wysokości 160–400 tys. KYD rocznie. Może on otwierać swoje oddziały bądź biura przedstawicielskie w innych krajach, zgodnie z obowiązującym tam prawem. Do najbardziej znanych banków typu A należą: Deutsche Bank (Cayman) Limited, Royal Bank of Canada Trust Company (Cayman) Limited, HSBC Bank (Cayman) Limited, UBS Fund Services (Cayman) Ltd.¹⁹

Natomiast banki z licencją typu B są bankami specjalnymi (hipotecznymi, inwestycyjnymi, kasami oszczędnościowo-budowlanymi itp.). Zasadniczo nie oferują one klientom prowadzenia rachunków bieżących (jednak rachunki w nich mogą posiadać spółki prowadzące biznes na Kajmanach). Aby założyć bank typu B, wystarczy zgromadzić kapitał założycielski o wartości 20 tys. KYD, a roczne opłaty wynoszą tylko 40 tys. KYD.

¹⁸ Zob. szerzej The Licensing and Regulation of Banks and Trust Companies in the Cayman Islands, Conyers Dill & Pearman, February 2013.

¹⁹ List of all Category „A” Banks licensed with the Cayman Islands Monetary Authority, <http://www.cimoney.com.ky> (dostęp: 06.07.2013).

Licencję typu B na Kajmanach posiadają następujące znane banki: hiszpański BBVA, RBS plc, Banco ABC Brasil, Bank of America, BNP Paribas, Chase Bank, Credit Suisse, DZ Bank, Millennium bcp Bank & Trust, Mizuho Corporate Bank, Nordea Bank, Rabobank, UniCredit Bank Cayman Islands Ltd., Wells Fargo i inne²⁰. Na Kajmanach są zarejestrowane oddziały lub spółki zależne prawie wszystkich banków z listy 50 największych instytucji bankowych na świecie²¹.

Otwierając konto w banku na Kajmanach, można skorzystać z pomocy licznych firm doradczych na całym świecie. Konta bankowe posiadają tam zarówno bogate osoby prywatne, jak i osoby prawne. Głównym motywem otwarcia konta i lokowania przez nierezydentów środków w banku kajmańskim jest unikanie płacenia obowiązującego w kraju macierzystym podatku od zysków kapitałowych. Żadnych problemów z bezpodatkowym lokowaniem środków na Kajmanach nie mają osoby tam mieszkające. Natomiast nierezydenci deponujący pieniądze na Kajmanach i niezgłaszający tego faktu władzom podatkowym swego kraju, w świetle prawa kraju macierzystego popełniają przestępstwo. Dlatego banki na Kajmanach zalecają im utworzenie firmy offshorowej i otwarcie konta na nazwę takiej firmy.

W celu założenia konta w banku na Kajmanach nie ma potrzeby, by fizycznie się tam udać, ponieważ można je bez problemu szybko założyć drogą elektroniczną. Banki oferują zarówno podstawowe konta offshorowe, jak i konta inwestycyjne. Konto offshorowe umożliwia korzystanie z tradycyjnych usług bankowych, a więc pozwala deponować środki, korzystać z kart płatniczych, dokonywać transferów na dowolne rachunki bankowe itp. Zaś konta inwestycyjne służą nie tylko do lokowania środków w różnych walutach, ale także deponowania na nich akcji, obligacji, jednostek uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych i innych instrumentów finansowych²².

W przypadku kont dla osób fizycznych banki na Kajmanach z reguły żądają wpłacenia pewnej minimalnej kwoty, która cały czas musi pozostawać na rachunku bankowym. Wysokość tej kwoty jest tym wyższa, im w bardziej prestiżowym banku został otwarty rachunek bankowy – waha się ona od 5 tys. EUR do 250 tys. EUR. Natomiast w przypadku rachunków dla osób prawnych minimalna kwota zwykle wynosi 1000 EUR.

Środki na rachunek mogą być wpłacone w dowolnej walucie za pomocą czeków, transferów elektronicznych, przekazów telegraficznych, a gdy kwota nie jest zbyt duża, to także w formie gotówkowej. Do podstawowych korzyści z posiadania rachunku bankowego na Kajmanach należą:

- zwolnienie z podatku od zysku kapitałowego;

²⁰ List of all Category „B” Banks licensed with the Cayman Islands Monetary Authority, <http://www.cimoney.com.ky> (dostęp: 06.07.2013).

²¹ Bank Gründen – Banklizenz Cayman Islands, <http://www.firmaausland.de> (dostęp: 20.06.2013).

²² Money, Banking and Mortgages, <http://www.caymannewresident.com> (dostęp: 22.06.2013).

- niestosowanie kontroli dewizowej i swoboda transferu środków na dowolne konta zarówno w ramach Kajmanów, jak i poza nimi;
- konkurencyjne w stosunku do banków w krajach rozwiniętych oprocentowanie środków;
- rygorystyczne przestrzeganie tajemnicy bankowej.

Zakończenie

Kajmany należą nie tylko do największych na świecie centrów bankowości offshorowej, ale także są wielkim ośrodkiem biznesu ubezpieczeniowego, funduszy inwestycyjnych i miejscem lokalizacji spółek specjalnego przeznaczenia wykorzystywanych przez korporacje transnarodowe w procesie sekurytyzacji aktywów i w obrocie produktami strukturyzowanymi. Kajmany są największym światowym centrum funduszy hedgingowych, gdzie zarejestrowanych jest ponad 50% wszystkich spośród kilkunastu tysięcy tego rodzaju instytucji na świecie. Jako bardzo popularny raj podatkowy zapewne będą odgrywać dużą rolę także w przyszłości.

Władze finansowe wysp w 2013 roku podjęły działania na rzecz poprawy ich reputacji w kręgach inwestorów międzynarodowych. Pod naciskiem inwestorów domagających się większej transparentności spółek, głównie zarządzających funduszami hedgingowymi, CIMA wyraziła gotowość do ujawnienia utrzymywanych dotąd w tajemnicy danych przedsiębiorstw mających siedzibę na Kajmanach. Chodzi tutaj m.in. o podanie do publicznej wiadomości nazwisk przedsiębiorców i zarządzających spółkami offshorowymi²³.

W maju 2013 roku Kajmany wraz z Bermudami, Brytyjskimi Wyspami Dziewiczymi, Anguillą, Montserrat oraz Wyspami Turks i Caicos podpisały z Wielką Brytanią, Francją, Niemcami, Włochami i Hiszpanią umowę o wymianie informacji podatkowych²⁴. Wszystkie te działania mają na celu zerwanie z opinią Kajmanów jako centrum tolerującego nielegalną działalność finansową.

Należy dodać, że jeszcze w 2009 roku Kajmany zostały wpisane przez OECD na „białą listę” jurysdykcji stosujących międzynarodowe standardy w zakresie transparentności opodatkowania²⁵.

²³ Kajmany już nie takim rajem, <http://www.coslychacwbiznesie> (dostęp: 20.06.2013).

²⁴ Cayman Islands profile, <http://www.bbc.co.uk> (dostęp: 20.06.2013).

²⁵ Current developments in Cayman's legal and regulatory environment, <http://www.ogier.com> (dostęp: 20.06.2013).

Literatura

1. About Government, <http://www.gov.ky>
2. Background Note: Cayman Islands, Bureau of European and Eurasian Affairs, U.S. Department of State, <http://www.state.gov>
3. Bank Gründen – Banklizenz Cayman Islands, <http://www.firmaausland.de>
4. Banking in the Cayman Islands, <http://www.offshore-library.com>
5. Banking Statistics, <http://www.cimoney.com.ky>
6. Bernet B., *Institutionelle Grundlagen der Finanzintermediation*. Oldenburg, München 2003
7. Cayman Islands History, <http://www.cayman.com.ky>
8. Cayman Islands profile, <http://www.bbc.co.uk>
9. Current developments in Cayman's legal and regulatory environment, <http://www.ogier.com>
10. Doing Business with the Cayman Islands, Caribbean Export Development Agency, <http://www.carib-export.com>
11. Fritz T., Hahn M., Hersel P., *Kapital auf der Fluch. Offshore – Zentren und Steueroasen, Stiftung Umverteilen!*, Berlin 2001
12. Gostomski E., *Bankowość międzynarodowa*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego. Gdańsk 2010
13. <http://www.eso.ky>
14. Kajmany już nie takim rajem, <http://www.coslychacwbiznesie>
15. List of all Category „A” Banks licensed with the Cayman Islands Monetary Authority, <http://www.cimoney.com.ky>
16. List of all Category „B” Banks licensed with the Cayman Islands Monetary Authority, <http://www.cimoney.com.ky>
17. Money, Banking and Mortgages, <http://www.caymannewresident.com>
18. Płókarz R., *Globalne rynki finansowe. Praktyka finansowania*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2013
19. Proste odpowiedzi na złożone pytania, Kancelaria Prawna Skarbiec, <http://www.raje-podatkowe.pl/kajmany.htm>
20. The Cayman Islands Monetary Authority, Annual Report 2011-12, CIMA, 2013
21. The Cayman Islands’ Annual Economic Report 2012, The Economics and Statistics Office, George Town, May 2013
22. The Cayman Islands’ Annual Economic Report 2012, The Economics and Statistics Office, George Town, May 2013.
23. The Licensing and Regulation of Banks and Trust Companies in the Cayman Islands, Conyers Dill & Pearman, February 2013

THE CONTROVERSIES OVER THE CAYMAN ISLANDS AS THE WORLD'S OFFSHORE BANKING CENTRE

Summary

Offshore banking is a one of the forms of the banking internationalization. It includes transactions carried out by banks located in tax havens. The Cayman Islands are one of the world's largest offshore banking centers. They are the British overseas territory. They are a tax haven in the full sense of the word. In the Cayman Islands, there are no income tax, value added tax or property taxes. The offshore banks which carry out activities there are usually subsidiaries and branches of international financial institutions operating in international markets. Among the banks which operate in the islands, universal banks with a full banking license offering a full range of banking products and financial services as well as special banks can be distinguished. The main objective of opening an account and depositing funds by non-residents in the Cayman Islands banks is to avoid paying capital gains tax which exists in the home country.

Keywords: offshore banking